

Ze droomt graag dat ze de wereld redt, maar dan wel vanachter haar computer. En daarop schrijft ze vooral boeken waarin de idealen van haar hoofdpersonen ontsporen. Zes levensvragen aan auteur en *Buitenhof*-columniste **Désanne van Brederode** (36).

‘Als ik niet schrijf, voelt mijn leven zinloos’

■ Wie ben je?

‘Mijn persoonlijkheid is gedeeltelijk gevormd door mijn enig-kind-zijn. Ooit las ik het boekje *Waarom ben ik mijn broertje niet?*, over je positie binnen het gezin. Het enig kind werd beschreven als iemand die altijd op de drempel staat. Dat trof mij. Ik hunker ernaar om ergens bij te horen, en tegelijkertijd beschouw ik groepsdenken als het eindpunt van alles.

Op school werd ik gepest omdat ik geen doorsnee meisje was. Ik was geïnteresseerd in componistenlevens, en als de juf een bijbelverhaal niet goed vertelde, wees ik haar daarop. Denkend: “Knap hè, dat ik dit al weet?”

Ik vond dat mijn medeleerlingen recht hadden op de waarheid, maar tot mijn verbazing vlogen die kinderen me niet in de armen. Integendeel. Ik had wel vriendinnen, maar als ik tegen de muur werd geknald, deden ze niets. Dat vond ik erger dan die klappen zelf. Het ene moment voelde ik me minderwaardig, het andere dacht ik: “Wacht maar, later word ik schrijver.” Een oud-leraar zei over mijn debuut: “Het ademt wraak.” Daar had hij gelijk in. Het moest eruit.

Maar inmiddels is wraak geen drijfveer meer.

Ik doe niet aan slachtofferschap en toen ik een reünie had, begreep ik ook ineens heel goed waarom ik werd gepest. Ik verviel meteen in mijn oude rol, zei provocerende dingen en dacht bij elke grap die ik maakte: “Dit is helemaal niet leuk.” Het is dus echt een wisselwerking geweest.

Door dit alles ben ik alert geworden op mensen die het onbekende bedreigend of raar vinden. Waarschijnlijk is dat de reden waarom ik schrijf. Door in een personage te kruipen, krijg je een zicht op. Over iemand die verslaafd is aan kinderporno, denk ik: “Gadverdamme, dat er zulke kerels rondlopen.” En tegelijkertijd voelt het bijna als een morele plicht om te denken: “Bekijk de wereld maar eens vanuit zijn optiek.” Tijdens het schrijven van de seksscènes in mijn debuutroman heb ik letterlijk staan overgeven, maar ik móest doorfantaseren om te zien waar ik uitkwam. Inmiddels leun ik meer op stijl en techniek, maar ik vind nog steeds dat een schrijver zichzelf op de proef moet stellen.

Mijn hoofdpersonen proberen een goed mens te zijn, maar vaak gaat het mis. Ik heb iets te veel mensen gezien die zich zodanig identificeren

*'Aan iemands sterf-
bed staan is het
allerechtste moment
tussen mensen'*

met hun wereldreddende rol dat een afsplitsing ontstaat in hun persoonlijkheid – denk aan die priesters die jongetjes misbruiken. Maar ik ken de behoefte om grote idealen na te streven. Als ik niet aan een boek werk, vind ik mijn leven tamelijk zinloos. Dan voel ik me altijd een beetje schuldig dat ik er ben. Zo van: “De wereld staat in brand en overall is honger, maar ik doe niets.”

Ik heb vaak reddersfantasieën. Laatst zag ik een documentaire over Hugo Chávez, de president van Venezuela, nou, dan lig ik als een dweil op de vloer. Dat ik denk: “O, wat geweldig, nu komt er wereldvrede.” Terwijl allang duidelijk is dat ook dat regime weer aan alle kanten rammelt. Maar goed, ik kan erg vatbaar zijn voor retoriek; soms zie ik mezelf als een Evita Perón op het balkon staan.

Maar bij Amnesty aankloppen, dat doe ik niet. Ik heb een grote angst voor werken op een kantoor, met een eigen taaltje en dat je dan vanwege de collegialiteit niet alles mag zeggen. Je moet uitkijken dat je niet een te groot ideaal aanpakt. Ik geef mijn idealen vorm in mijn boeken en in het dagelijks leven. De wens om al schrijvend te bekritisieren en te relativeren, is duizendmaal groter dan die balkonscène-fantasie – hoewel de wereld wel beter af zou zijn met mij.’

■ Waar geloof je in?

‘Mijn religieuze geloof is moeilijk uit te leggen. Als je aan een marathonloper vraagt: “Hoe is dat nou, een marathon rennen?”, kan hij zeggen: “Doe je sportschoenen aan en ren mee.” Maar zonder jarenlange training is dat onmogelijk.

Er zitten veel aspecten aan het geloof, die ik in de loop der jaren heb doorworsteld – en waar ik soms nog wel mee bezig ben. Ik zie Jezus als een voorbeeldfiguur en daarnaast heb ik een meer esoterische ervaring, die te maken heeft met

tastbare warmte en belangeloosheid. Dat klinkt zweverig, maar ik beleef het als iets wat je werkelijk kunt ervaren in jezelf, om je heen en tussen jou en anderen. Het maakt me minder egocentrisch.

Stel: iemand flikt je wat en je weet dat je die persoon als een grassprietje kunt breken. Zonder mijn geloof zou ik dat soort dingen vaker doen. Een vriendin die niet gelooft, zei laatst: “Ik leef net als jij en noem dat gewoon ethisch besef.” Daar heeft ze gelijk in. De een haalt zijn normen en waarden uit boeken, de ander uit zichzelf en weer een ander uit het geloof. Maar geloof wordt nu vaak gereduceerd tot dat ethisch bewustzijn, terwijl het voor mij meer is.

Afgelopen zomer lag een oom van mij op sterven. Ik bedoel het niet morbide, maar eigenlijk was het zo mooi dat ik dacht: “Ik zou iedere dag wel aan een sterfbed willen staan.” Het is het allerechtste moment tussen mensen. Omdat je het dan niet meer redt met mooie theorieën. Op dat moment heeft iemand een slokje water nodig of vraagt hij of je alsjeblieft het kussen kunt verplaatsen.

Ik denk niet dat mensen die niet geloven zoiets minder intens beleven, of dat alle gelovigen het op deze manier ervaren, maar voor mij voegt geloof op zo’n moment iets toe. Het verbaasde me dat ik tijdens zoiets hartverscheurends ook de schoonheid van het samenzijn kon zien, en ik denk dat dat komt doordat ik jaar in jaar uit het paasmysterie heb doorleefd, waarbij het lijden en sterven van Jezus wordt herdacht. Ik zie dan zo’n piëta voor me, Maria met op schoot die 33-jarige man van wie ze zo heeft gehouden, en dat geeft kracht.

Zo zijn er meer momenten in de Bijbel waarop alleen van je wordt gevraagd om pijn, zonder verklaring, recht in de ogen te kijken. Dat vind ik het mooiste, maar misschien ook wel het moeilijkste. Voor mij is geloof een soort innerlijke training waardoor ik het leven in al zijn volheid ervaar.’

■ Wat was een keerpunt?

‘Het was meer een keerpunt. Ik studeerde filosofie in Amsterdam en kon slecht tegen de hectiek van de stad. Toen werd mijn huur opgezegd en diezelfde dag ziet mijn vader een advertentie staan voor een kamer in Vlijmen, een dorpje bij Den Bosch. Een monumentaal pand met een betaalbare huur en een tuin, en ik kon ook nog eens binnen tachtig minuten op de Vrije Universiteit zijn. Daardoor leefde ik in mijn laatste studiejaar in twee gescheiden werelden. In Amsterdam ging ik uit, snel even de Bijenkorf in, dat soort dingen. En dan Vlijmen. Ik had bewust geen te-

levisie en kon me daar echt bezinnen. Opeens zag ik welke toneelstukjes ik speelde om aardig gevonden te worden, of excentriek, of slim.

Ook vond ik het nooit leuk om in een vrouwenlichaam te zitten, omdat ik bang was voor de vooroordelen die daar bij hoorden. Ik dacht dat dingen die in mijn ogen typisch vrouwelijk waren, zoals huishoudelijke zaken of eens een keertje géén stellige mening hebben, een glijdende schaal zouden veroorzaken. Dat je dan stilzwijgend achter het aanrecht zou belanden. In Vlijmen

'Ik voel het bijna als morele plicht om de wereld te bekijken vanuit de optiek van een kinderpornoverslaafde'

ontdekte ik, mede dankzij mijn toenmalige vriend, dat je ambitieus kunt zijn, iemand die dingen graag fel en met precisie doordenkt, én zorgzaam. Ik kreeg de kans om alle laagjes af te pellen. Nog altijd ben ik dankbaar voor de inzichten die ik toen heb opgedaan.'

■ Wat zou je willen veranderen?

'Ik mis de vrijheid van rond mijn twintigste. Met een medestudent ben ik ooit op de bonnefooi naar Kiev gegaan en zo ben ik ook in Afrika beland: "We vliegen gewoon op Dakar en dan zien we wel hoe we in Sierra Leone komen." Naar die flexibiliteit kan ik de laatste tijd erg verlangen. Of dat je dacht: "Weet je wat, ik koop verf en ga schilderen." Zo'n hele dag vullen met iets waar niemand iets aan heeft, maar waar je heel blij van wordt. Tegenwoordig is dat moeilijker, maar ik probeer die ruimte wel te maken.'

■ Hoe is het om ouder te worden?

'Wisselend. Het is een open deur, maar ik vind het leuk dat je leert relativeren. Ik kan erg te doen hebben met mijn zontje, omdat ik me nog fysiek herinner hoe je als kind ergens tegenop ziet. Ik kon me er niets bij voorstellen als mijn moeder zei: "Over twee dagen is het weer voorbij." De harde kantjes van dingen verdwijnen en dat vind ik heel prettig. Ik denk dat ik daardoor ook bijna nooit meer boos ben. Ik kan nu veel makkelijker aanvaarden dat iets wat er op dit moment niet is, er misschien over een halfjaar wel is.

Tegelijkertijd vind ik het jammer dat veel dingen afvlakken. Ik ben nu bijna tien jaar samen met Arjan (Peters, literatuurrecensent van *de Volkskrant*, red.), ik ben ook nog steeds verliefd, maar dat oeverloze verliefd zijn, dat verdwijnt. Die buikpijn, dat je dan heel lullige plaatjes ging draaien en uren voor je kast stond voor

een afspraakje. Het is dat er geen wedstrijden in zwelgen bestaan, maar dat kon ik goed, hoor. Dat absolute, volledige in elkaar opgaan – o, heerlijk. En dan het liefst in een ander land. Ja, het Zwitserleven-gevoel had ik al heel vroeg.'

■ Wat heb je geleerd van de liefde?

'Dat je niet te veel moet benoemen. Wij prateren veel, maar nooit over onze relatie. Er is geen afspraak dat het niet mag, en ik zeg heus wel: "Zou jij iets meer in huis willen doen." Maar ik

kan me niet meer voorstellen dat je uitgebreid wederzijds verschillen of elkaars jeugd gaat bespreken. Arjan heeft me laten zien hoe fijn het is om dingen te laten zweven. Licht

en lucht in de liefde maakt dat het zich blijft vernieuwen, waardoor je niet in patronen terecht komt. Daar ben ik altijd bang voor geweest. Omdat ik het zag bij mijn ouders, in mijn omgeving, bij mezelf. Soms kon ik na twee maanden met iemand al helemaal uittekenen hoe we tien jaar later zouden zijn.

Arjan is de eerste bij wie ik me mentaal durfde ontspannen. Dat vind ik het engste wat er is en het is iets waar ik al lang mee worstel. Ik kan beurtelings jaloers en meewarig kijken naar mensen die aanvaarden dat het leven is zoals het is en hun kindje naar de crèche fietsen. Alles gaat gewoon door. Terwijl ik heen en weer beweeg tussen een pompeus heilsverlangen, zo'n Hugo Chávez, en de alledaagse wens dat mensen supervriendelijk voor elkaar zijn. Op sommige dagen zie ik het gebeuren tussen mensen op straat, in de tram, in de rij voor de kassa. Dan kan ik wel janken van geluk. Dat ik denk: "Hier leef ik voor, om te zien dat we het kunnen met z'n allen, zo leuk en betrokken zijn." Maar er hoeft maar dít te gebeuren en ik denk: "Nietzsche heeft gelijk, mensen blijven kudde-dieren."

Mijn personages plegen zelfmoord of willen "niemand" zijn. Ook ik heb vroeger met een botmesje in mijn polsen zitten krassen, dus ik begrijp het gevoel. Maar ikzelf ben minder extreem geworden en daar heeft Arjan aan bijgedragen. Hij heeft me geleerd dat je overal keiharde grappen over mag maken. Dat doet niets af aan de tragiek van iets als de dood van mijn moeder, maar maakt wel dat ik er minder zwaar en ernstig mee om kan gaan. Er komt altijd wel een punt waarop ik denk: "Oké, het is allemaal zwart en somber, maar dat neemt niet weg dat het mooiste aan mensen is dát ze kunnen dromen." En dan word ik toch weer nieuwsgierig.'